

Jarosław Kucharski

Usprawiedliwione
kłamstwo
we współczesnej
etyce stosowanej

Akademia Ignatianum
Wydawnictwo WAM

Kraków 2014

SPIS TREŚCI

Podziękowania	11
Wstęp	13
Wprowadzenie: Sytuacja komunikacyjna	17
Składniki sytuacji komunikacyjnej	17
Reguły komunikacji	22
Funkcje komunikacji	26
Rozdział 1: Wybrane historyczne teorie dotyczące usprawiedliwiania kłamstwa	31
Platon	31
Definicja kłamstwa	31
Kłamstwa filozofów	34
Arystoteles	38
Definicja kłamstwa	38
Wewnętrzne zło kłamstwa	38
Cele i motywy kłamstwa	39
Problemy w teorii Arystotelesa	44
Augustyn Aureliusz	46
Definicja kłamstwa	46
Ocena kłamstwa	49
Klasyfikacja kłamstw	51
Wyjątki w teorii Augustyna	52
Tomasz z Akwinu	55
Definicja kłamstwa	55
Ocena kłamstwa	56
Problemy w teorii Tomasza	59
Niccolo Machiavelli	61
Kłamstwo wizerunkowe	62

Wykrywanie kłamstwa	64
Problemy w teorii Machiavellego	66
Hugo Grocjusz	67
Rola praw w społeczeństwie	67
Definicja kłamstwa	67
Ocena kłamstwa	69
‘Cicha umowa’ i jej modyfikacje	70
Trudności w teorii Grocjusza	73
Immanuel Kant	74
Definicja kłamstwa	76
Ocena kłamstwa	77
Trudności w etyce Kanta	83
Klasyczny utilitaryzm (Jeremy Bentham, John Stuart Mill)	86
Definicja kłamstwa (oszustwa)	87
Ocena kłamstwa (oszustwa)	88
Trudności w klasycznym utilitaryzmie	91
Rozdział 2: Systematyka kłamstwa	93
Część 1: Definicja kłamstwa	93
Centralne znaczenie kłamstwa	93
Kłamstwo a komunikacja werbalna (mowa)	95
Kłamstwo a aktywność	96
Kłamstwo a prawdziwość	102
Kłamstwo a przekonania	106
Kłamstwo a intencje	110
Kłamstwo a efektywność	114
Kłamstwo a model komunikacji	116
Szeroka definicja kłamstwa	117
Część 2: Typy argumentów odmawiających kłamstwu usprawiedliwienia	118
Argumenty oparte na zawężaniu definicji kłamstwa	118
Teoria Tadeusza Ślipki	121
Argumenty oparte na złych konsekwencjach kłamstwa	125
Kłamstwo a zaufanie	127
Argumenty oparte na naturze komunikacji	134
Rozdział 3: Usprawiedliwione kłamstwo w praktyce	137
Część 1: Kłamstwo w życiu codziennym	138

Kłamstwa grzecznościowe	144
Kłamliwe obietnice	150
Kłamstwa wychowawcze	151
Kłamstwa w obronie tajemnicy	152
Plotki	157
Problematyka samooszukiwania (<i>self-deception</i>)	160
Część 2: Usprawiedliwione kłamstwo a etyka biznesu	168
Etyka biznesu a etyka ogólna	168
Prawomocność etyk zawodowych	169
Etyka biznesu a etyka zawodowa	173
Etyka biznesu a świat biznesu	176
Kłamstwo w etyce biznesu	183
Model usprawiedliwionego kłamstwa w biznesie	183
Kłamstwa w negocjacjach	193
Kłamstwa marketingowe	208
Kłamstwa w rachunkowości	218
Część 3: Usprawiedliwione kłamstwo w praktyce medycznej	227
Kłamstwo w relacji lekarz – pacjent	227
Autonomia pacjenta a prawo do kłamstwa	231
Relacja terapeutyczna i diagnostyczna a zakaz kłamstwa	240
Sytuacja usprawiedliwionego kłamstwa w relacji terapeutycznej i diagnostycznej	252
Kłamstwo w badaniach naukowych	257
Rozdział 4: Wybrane sposoby usprawiedliwiania kłamstwa	263
Usprawiedliwienie a wytłumaczenie w kontekście kłamstwa	263
Usprawiedliwienie kłamstwa z wykorzystaniem zasady podwójnego skutku	270
Usprawiedliwienie na podstawie powszechnej praktyki	273
Argumenty usprawiedliwiające kłamstwo na podstawie zgody	275
Kontraktualistyczny argument na rzecz usprawiedliwionego kłamstwa	278
Zakończenie	295
Bibliografia	297
Indeks osób	309
Indeks pojęć	313